YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

7 päivänä maaliskuuta 1995 *

Yhdistetyissä asioissa T-432/93, T-433/93 ja T-434/93,
portugalilaiset yhtiöt

Socurte — Sociedade de Curtumes a Sul do Tejo, Ld.ª,

Quavi — Revestimentos de Cortiça, Ld.ª ja

Stec — Sociedade Transformadora de Carnes, Ld.ª,

kotipaikka Pau Queimado (Portugali), edustajinaan asianajajat Carlos Botelho Moniz ja António Magalhães Cardoso, Lissabon, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Guy Harles, 8—10 rue Mathias Hardt,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen osaston virkamiehet Nicholas Khan ja Francisco de Sousa Fialho, prosessiosoite

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

Luxemburgissa c/o oikeudellisen osaston virkamies Georgios Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa vaaditaan toteamaan, että päätös, jolla komissio on pienentänyt Euroopan sosiaalirahaston tukea kantajien vuonna 1986 aloittamalle ammatillista koulutusta koskevalle hankkeelle nro 860012/P1, on ollut mitätön ennen 10.7.1991; edelleen vaaditaan kumoamaan tämä päätös 10.7.1991 alkaen ja velvoittamaan komissio suorittamaan kantajien mukaan hankkeelle nro 860012/P1 kuuluva yhteisön tuen loppuosa,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti J. L. Cruz Vilaça, tuomarit H. Kirschner ja A. Kalogeropoulos,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.11.1994 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Sovellettavat säännökset, tosiseikat ja asian käsittely

1 Euroopan sosiaalirahaston tehtävistä 17 päivänä lokakuuta 1983 tehdyn neuvoston päätöksen 83/516/ETY (EYVL L 289, s. 38, jäljempänä päätös 83/516) 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 3 artiklan 1 kohdan yhdistettyjen määräysten mukaisesti Euroopan sosiaalirahasto (jäljempänä ESR) voi osallistua sellaisten toimien rahoittamiseen, jotka koskevat ammatillista koulutusta ja ammatinvalintaa ja jotka toteutetaan osana jäsenvaltioiden työmarkkinapolitiikkaa.

2 Neuvoston päätöksen 83/516/ETY soveltamisesta 17 päivänä lokakuuta 1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2950/83 (EYVL L 289, s. 1, jäljempänä asetus N:o 2950/83) 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ESR:n hyväksyttyä päätöksen 83/516 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti tehdyn hakemuksen suoritetaan koulutustoimien suunniteltuna aloittamispäivänä ennakko, jonka suuruus on 50 prosenttia ESR:n tuesta.

3 Asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti komissio voi, jos ESR:n tukea ei käytetä rahoitushakemuksen hyväksymispäätöksessä määrättyjen edellytysten mukaisesti, lykätä tai pienentää tukea tai peruuttaa tuen varattuaan jäsenvaltiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa.

4 Vuoden 1986 aikana Portugalin työvoima- ja sosiaaliturvaministeriön alainen Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (ESR:a koskevia asioita käsittelevä osasto, jäljempänä DAFSE) jätti ESR:n tukea koskevan hakemuksen; tukea pyydettiin ammatillista koulutusta koskeville hankkeille, joita useat yhtiöt olivat esittäneet; näiden yhtiöiden joukossa olivat Socurte — Sociedade de

Curtumes a Sul do Tejo Ld.ª, Quavi — Revestimentos de Cortiça, Ld.ª ja Stec — Sociedade Transformadora de Carnes, Ld.ª (jäljempänä kantajat), jotka toimivat seuraavilla aloilla: nahkateollisuus, puristeiden ja koriste-esineiden valmistaminen korkista, korkkilaatan valmistaminen ja sen markkinointi sekä sianlihan tuotanto ja markkinointi. Hankkeet yhdistettiin yhdeksi hakemukseksi, jolle annettiin numero 860012/P1, ja se hyväksyttiin komission 7 päivänä toukokuuta 1986 tekemällä päätöksellä C(86)0736, jonka mukaisesti ESR osallistuisi hankkeen rahoitukseen 874 905 836 Portugalin escudolla (PTE); hankkeen kokonaiskustannukset olivat 1 905 322 299 PTE:a.

5 DAFSE ilmoitti 16.6.1986 yrityksille, joita asia koski, kantajat mukaan lukien, komission tekemästä päätöksestä, jolla hakemus oli hyväksytty, ja ilmoitti jokaiselle yritykselle määrän, jolla ESR osallistuisi kunkin esittämän koulutushankkeen rahoitukseen (39 954 074 PTE Socurten hankkeelle, 61 955 645 PTE Quavin hankkeelle ja 202 073 029 PTE Stecin hankkeelle). Lisäksi DAFSE ilmoitti näille yrityksille määrän, jonka Portugalin viranomaiset olivat myöntäneet koulutustoimille, jotka yritykset aikoivat toteuttaa (29 416 970 PTE Socurten hankkeelle, 50 690 990 PTE Quavin hankkeelle ja 165 332 478 PTE Stecin hankkeelle).

6 Kaksi ensiksi mainittua kantajaa saivat niiden määrien perusteella, joka niiden hankkeille oli myönnetty, ennakon, jonka suuruus oli 50 prosenttia ESR:n tuesta asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti, kun taas kolmas kantaja sai kaksi ennakkoa koulutustoimien aloittamisen viivästyttyä. Lisäksi kukin kantajina olevista yrityksistä sai useita suorituksia kansallisilta viranomaisilta Portugalin julkisista varoista saatavana tukena.

7 Toteutettuaan ammatillista koulutusta koskevat toimet kantajat pyysivät ESR:n tuen loppuosan maksamista; kantajat olivat tätä ennen toimittaneet asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun lopullisen arviointikertomuksen toimistaan; kertomuksen mukaan hankkeen kustannukset olivat olleet pienemmät kuin

hyväksytyssä kustannusarviossa, 14 962 107 PTE Socurten osalta (20,6 prosenttia), 7 864 023 PTE Quavin osalta (6,3 prosenttia) ja 130 377 456 Stecin osalta (45,2 prosenttia).

8 Ennen kuin komissio oli tehnyt tuen loppuosan maksamista koskevasta kantajien pyynnöstä päätöksen, DAFSE maksoi vuonna 1988 ja 1990 lisäsuorituksia kantajille joko Portugalin julkisista varoista saatavana tukena tai ESR:lta saatavana tukena.

9 DAFSE lähetti 18.3.1991 kantajille kirjeen, jossa ilmoitettiin, että "Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt edellä mainittuun hakemukseen (860012/P1) perustuvan, tuen loppuosan maksamista koskevan pyynnön" ja että "edellä mainitun komission päätöksen mukaisesti" ESR osallistuu Socurten toteuttamiin toimiin 17 977 037 PTE:lla, Quavin toteuttamiin toimiin 30 977 827 PTE:lla ja Stecin toteuttamiin toimiin 49 500 000 PTE:lla. Tämän vuoksi Portugalin julkisista varoista annettavan tuen määrä oli DAFSE:n mukaan vahvistettava 14 708 485 PTE:ksi Socurtelle, 24 345 495 PTE:ksi Quaville ja 40 500 000 PTE:ksi Stecille. DAFSE kehotti tämän vuoksi kantajia, ottaen huomioon niille jo suoritetut määrät, palauttamaan sille 17 105 465 PTE (Socurte), 22 160 566 PTE (Quavi) ja 46 354 557 PTE (Stec). Tässä samassa kirjeessä DAFSE ilmoitti vielä, että jäljennös kirjeestä ja komission päätöksestä oli lähetetty Area Critica -nimiselle yritykselle, jonka nimissä hakemus nro 860012/P1 oli tehty.

10 Kantajien asianajaja pyysi 15.4.1991 päivätyllä kirjeellä DAFSE:a ilmoittamaan hänelle edellä mainittujen rahamäärien palauttamista koskevan pyynnön perustelut ja toimittamaan hänelle jäljennöksen komission päätöksestä, johon 18.3.1991 päivätyssä DAFSE:n kirjeessä viitattiin.

11 DAFSE lähetti 24.4.1991 kantajille kirjeen, jossa ilmoitettiin, että ne rahamäärät, jotka yritysten oli palautettava DAFSE:lle, olivat loppujen lopuksi pienempiä kuin

18.3.1991 päivätyssä DAFSE:n kirjeessä oli ilmoitettu ja että niiden suuruus oli 12 904 116 PTE Socurten osalta, 11 395 613 PTE Quavin osalta ja 34 969 210 PTE Stecin osalta. DAFSE selitti, että palautettavat rahamäärät olivat pienempiä sen vuoksi, että DAFSE:n yksiköt olivat alunperin tulkinneet komission päätöstä siten, että ESR olisi myöntänyt tukea 379 373 605 PTE tosiasiassa myönnetyn 437 452 918 PTE:n sijaan.

12 Komission päätöksenä, johon 24.4.1991 päivätyssä DAFSE:n kirjeessä viitattiin ja joka oli tämän kirjeen liitteenä ja joka toimitettiin uudestaan kantajille 26.4.1991 päivätyllä DAFSE:n kirjeellä, oli komission yksiköiden DAFSE:lle osoitettu, 14.2.1991 päivätty kirje, jonka sisältö oli seuraava:

"Asia: Hakemus nro 860012P1 — 'Area Critica'

Vastauksena 24 päivänä huhtikuuta 1989 päivättyyn kirjeeseenne nro 9055 ilmoitan Teille, että komission yksiköt ovat asianmukaisesti tutkineet edellä mainittuun hakemukseen perustuvan, tuen loppuosan maksamista koskevan pyynnön, ja tämän perusteella on tehty päätös, jonka mukaan ESR:n tuen kokonaismäärä on 437 452 918 PTE; tämä määrä on jo maksettu ensimmäisenä ennakkona, joten tuen loppuosan maksamiseen ei ole tämän vuoksi ryhdytty.

Lisäksi ilmoitan Teille, että seuraavat seikat on otettu huomioon tätä päätöstä tehtäessä:

— palvelujen suorittamista koskevien useiden sopimusten olemassaolo,

— tarkastuskäynnit sekä sen yrityksen luona, jonka nimissä hakemus on tehty, että hakemuksen edunsaajien luona."

13 DAFSE:lle osoitetulla 14.5.1991 päivätyllä kirjeellä ja komissiolle osoitetulla 17.5.1991 päivätyllä kirjeellä kantajat pyysivät toimittamaan niille oikeiksi todistetut jäljennökset komission alkuperäisestä päätöksestä, jolla ESR:n tuki oli myönnetty hakemuksen nro 860012/P1 mukaisiin koulutustoimiin, ja komission päätöksestä, joka koski kantajien koulutustoimiin myönnetyn ESR:n tuen loppuosan maksamisesta tehtyä kantajien pyyntöä ja johon viitattiin edellä mainituissa 18.3. ja 24.4.1991 päivätyissä DAFSE:n kirjeissä.

14 Ilmoitettuaan kantajille, että niillä ei ollut pyydettyjä tekstejä, DAFSE:n yksiköt toimittivat 5.6.1991 päivätyllä kirjeellä kantajille jäljennöksen ESR:lle osoittamastaan pyynnöstä, jossa pyydettiin jäljennöstä hakemusta nro 860012/P1 koskevasta komission päätöksestä.

15 Komission työllisyyden, työmarkkinasuhteiden ja sosiaaliasiain pääosaston (pääosasto V) yksiköt ilmoittivat puolestaan kantajille 20.6.1991 päivätyllä kirjeellä, että niiden on käännyttävä DAFSE:n yksiköiden puoleen saadakseen pyydetyt asiakirjat.

16 Kantajien asianajaja tutustui 26.6.1991 hanketta nro 860012/P1 koskeviin hallinnollisiin asiakirjoihin, jotka olivat DAFSE:n yksiköiden hallussa.

17 DAFSE:n yksiköt lähettivät 30.7.1991 päivätyllä kirjeellä kantajille "oikeaksi todistetun jäljennöksen hakemusta nro 860012/P1 koskevan komission hyväksymispäätöksen tiedoksiantoasiakirjasta (...)".

18 Kantajille näin toimitettuna asiakirjana oli DAFSE:lle osoitettu, 10.7.1991 päivätty komission kirje, joka oli yksikön päällikön allekirjoittama ja jossa DAFSE:lle ilmoitettiin, että tuen loppuosan maksamista koskevan, hakemukseen nro 860012/P1 perustuvan pyynnön osalta ESR:n yksiköt olivat tätä ratkaisua tukevien tietojen perusteella todenneet, että tukea ei voida antaa 423 853 516 PTE:n suuruisille menoille.

19 Ensiksi, kantajana olevan yrityksen Stec luona 26.—29.7.1988 suoritettujen tarkastusten aikana havaittiin, että huomattava osa menoista, jotka liittyivät kolmansien osapuolten kanssa palvelujen suorittamisesta tehtyihin sopimuksiin, eivät olleet riittävästi perusteltuja joko kuluja koskevan kirjanpidon puutteellisuuden vuoksi (lasku tai kuitti puuttui suuresta osasta sopimuksia) tai niiden luonteen vuoksi (samoista palveluista oli tehty useita sopimuksia).

20 Toiseksi, ammatillisten koulutusohjelmien aikana käytetyt raaka-aineet, joiden määrä laskettiin 12 prosentiksi Stecin tuotantoprosessin aikana tavallisesti käytetyistä raaka-aineista, olisi merkitty täydelliseksi tappioksi, vaikka tuotantotekniikkaa koskevan koulutuksen ollessa kyseessä ei vastaavien tulojen puuttuminen ollut sallittua.

21 Saman komission kirjeen mukaan avoimuuden puute ja olennaisimpia menoja koskevan kirjanpidon puuttuminen olivat syynä siihen, että oli päätetty suorittaa selvitys kohtuullisista kuluista Portugalin viranomaisten vuoden 1988 jälkeen vahvistamien kansallisten perusteiden mukaisesti. Tämän selvityksen perusteella oli ollut mahdollista ratkaista, että niiden kulujen määrä, joihin tukea voitiin antaa, oli 56 prosenttia esitettyjen menojen kokonaismäärästä.

22 Edelleen samassa kirjeessä ilmoitettiin, että ratkaisua oli sovellettu asetuksen N:o 2950/83 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti suhteellisesti niiden menojen kokonaismäärään, joihin pyydettiin hakemuksen perusteella tukea, ja että tämä toimenpide saisi aikaan 71 454 000 PTE:n palauttamispyynnön ESR:n osallistumisen osalta.

23 Kirjeessä ilmoitettiin lisäksi, että komissio oli jo tarkastellut seuraavia asiakirjoja, jotka oli liitetty tuen loppuosan maksamista koskevaan pyyntöön:

— jäljennökset Partex-nimisen yrityksen ja kunkin hakemukseen osallisen yrityksen välisistä palvelujen suorittamista koskevista sopimuksista;

— kertomukset yhteisön tarkastuksista seuraaviin yrityksiin: Area Critica, Stec (viikko 27.10.—3.11.1986) ja Granicentro (viikko 28.9.—2.10.1987);

— lopullinen määrällistä arviointia koskeva kertomus kunkin hakemukseen osallisen yrityksen suorittamista toimista.

24 Lopuksi komissio ilmoitti kirjeessään, että DAFSE:ssa pidetyssä kokouksessa, jonka tarkoituksena oli hakemukseen liittyvien lopullisten ratkaisujen esittäminen ja niistä keskustelu, asianomaiset kansalliset viranomaiset olivat esittäneet huomautuksensa, joissa ne olivat vedonneet "ESR:lta tukea saavien toimien aloittamisvuoden vaikeuksiin".

25 Komissio katsoi siten, että kun asetuksen nro 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädettyä menettelyä oli noudatettu, oli päätetty, että ESR:n tuen määrä on 437 452 918 PTE, joka oli jo maksettu ensimmäisenä ennakkona.

26 Tässä tilanteessa kantajat nostivat käsiteltävänä olevat kanteet, jotka jätettiin yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 10.10.1991 ja merkittiin rekisteriin numeroilla C-252/91, C-253/91 ja C-254/91.

27 Komissio esitti 13.11.1991 jätetyssä kirjelmässä väitteen siitä, että yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisesti kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi; kantajat esittivät väitettä koskevat huomautuksensa 16.1.1992.

28 Yhteisöjen tuomioistuin on 9.11.1992 päättänyt liittää kanteen tutkittaksi ottamista koskevan väitteen pääasian yhteyteen.

29 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti on määräyksellään 12.1.1993 määrännyt, että kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomiota varten asiat käsitellään yhdessä.

30 Kirjallinen käsittely on pidetty normaalisti ja päättynyt vastaajan antamaan vastaukseen 2.7.1993.

31 Yhteisöjen tuomioistuin on 27.9.1993 antamallaan määräyksellä siirtänyt asiat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta 24 päivänä lokakuuta 1988 tehdyn neuvoston päätöksen 88/591/Euratom, EHTY, ETY muuttamisesta 8 päivänä kesäkuuta 1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/350/Euratom, EHTY, ETY 4 artiklan mukaisesti, ja asiat on rekisteröity yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa numeroilla T-432/93, T-433/93 ja T-434/93.

32 Asianosaisten kuulemisen jälkeen asia on siirretty yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 7.7.1994 tekemällä päätöksellä kolmesta tuomarista koostuvalle ensimmäiselle jaostolle.

33 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on päättänyt aloittaa suullisen käsittelyn ja pyytänyt komissiota vastaamaan neljään ja DAFSE:a kahteen kirjalliseen kysymykseen. Suullisessa käsittelyssä 30.11.1994 on kuultu asianosaisten suulliset esitykset ja vastaukset yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemiin kysymyksiin.

Asianosaisten vaatimukset

34 Kantajat vaativat, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— näytön vastaanottamisen osalta:

— määrää esitettäväksi kantajia (hakemus nro 860012/P1-ESR) koskevat hallinnolliset asiakirjat, jotka ovat komission ja DAFSE:n yksiköiden hallussa;

— pääasian osalta:

— toteaa, että kanteet voidaan ottaa tutkittavaksi;

— toteaa, että komission päätös, johon viitataan 18.3. ja 24.4.1991 päivätyissä kirjeessä, on mitätön;

— kumoaa 10.7.1991 päivättyyn kirjeeseen sisältyvän komission pääosasto V:n päätöksen;

— velvoittaa vastaajan maksamaan tuen loppuosan;

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

35 Komissio vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— toteaa, että kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi;

— hylkää kanteen perusteettomana;

— toissijaisesti toteaa, että vaatimusta komission velvoittamiseksi maksamaan tuen loppuosa ei voida ottaa tutkittavaksi;

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kumoamista koskevien vaatimusten tutkittavaksi ottaminen

Tiivistelmä asianosaisten esittämistä perusteluista

36 Komission mukaan kanteita ei ensinnäkään voida ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin ne koskevat 18.3. ja 24.3.1991 päivätyillä DAFSE:n kirjeillä kantajille tiedoksiannettua päätöstä, koska kanteet on jätetty 10.10.1991 eli ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan kolmannessa kohdassa asetetun määräajan jälkeen (asia 352/87, Farzoo ja Kortmann v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen määräys 27.4.1988, Kok. 1988, s. 2281).

37 Komissio katsoo, että kun kantajat ovat vastaanottaneet 21.3. ja 30.4.1994 kaksi edellä mainittua kirjettä, ne ovat saaneet tiedon komission päätöksestä, jolla ESR:n kokonaistuki hankkeelle nro 860012/P1 rajoitettiin 437 452 918 PTE:ksi ja hylättiin kantajien oikeus saada loppuosaa tuesta, ja myös tiedon tämän päätöksen perusteluista.

38 Näin ollen viimeistään 30.4.1991 kantajat ovat saaneet tiedoksi komission päätöksen, jossa on mahdollisesti erilaisia virheitä, mutta jonka tarkoitus oli täysin ymmärrettävissäja selvä, joten sitä vastaan on voitu nostaa kumoamiskanne.

39 Toiseksi komission mukaan kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi myöskään siltä osin kuin se koskee 10.7.1991 päivättyä komission kirjettä, joka on annettu kantajille tiedoksi 30.7.1991 päivätyllä DAFSE:n kirjeellä.

40 Koska tässä kirjeessä ainoastaan tarkennettiin niitä perusteita, joilla yhteisön tuen määrä hankkeelle nro 860012/P1 vahvistettiin, eikä siinä muutettu jo vahvistettua määrää, tähän kirjeeseen ei sisältynyt mitään sellaista päätöstä tuen loppuosan maksamista koskevasta kantajien pyynnöstä, jota vastaan olisi voitu nostaa kanne.

41 Toisaalta vaikka katsottaisiin, että 10.7.1991 päivätty kirje sisältäisi päätöksen, tällä päätöksellä vain vahvistettiin komission edellinen päätös, jolla yhteisön tukea hankkeelle pienennettiin ja joka oli annettu tiedoksi DAFSE:lle 14.2.1991 päivätyllä komission kirjeellä ja kantajille 18.3. ja 24.4.1991 päivätyillä DAFSE:n kirjeillä. Komission mukaan tämä päätös on jo tullut kantajien osalta lainvoimaiseksi, koska sitä vastaan ei ole vaaditussa määräajassa nostettu kannetta; siten käsiteltävänä oleva kanne on nostettu luonteeltaan yksinomaan edellisen päätöksen vahvistavaa päätöstä vastaan, ja sitä ei sen vuoksi voida ottaa tutkittavaksi (yhdistetyt asiat 193/87 ja 194/87, Maurissen ja Union syndicale v. tilintarkastustuomioistuin,

yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.5.1989, Kok. 1989, s. 1045, 26 kohta; asia C-12/90, Infortec v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen presidentin määräys 21.11.1990, Kok. 1990, s. I-4265).

42 Kantajien mukaan päätökset, joita vastaan kanne on nostettu, kohdistuvat kantajiin suoraan ja erikseen, vaikka ne on osoitettu DAFSE:lle (asia C-304/89, Oliveira v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2283), kantajat korostavat, että ne eivät vaadi päätöksen, joihin 18.3. ja 24.4.1991 päivätyissä DAFSE:n kirjeissä viitataan, kumoamista vaan sen toteamista, että päätös on mitätön ja että tällaisen vaatimuksen esittämiseen yhteisöjen tuomioistuimelle ei sovelleta mitään määräaikaa.

43 Kantajat huomauttavat, että DAFSE ei ole 18.3. ja 24.4.1991 päivätyillä kirjeillä lähettänyt kantajille jäljennöstä mistään asiakirjasta, jota voitaisiin pitää komission päätöksenä, ja että toisaalta näissä kirjeissä ei ole mitään sellaisia tietoja, joiden avulla kantajat voisivat millään tarkkuudella selvittää sen päätöksen sisällön, johon kirjeissä viitataan. Koska nämä DAFSE:n tiedonannot eivät olleet komission päätöksiä oikeuskäytännössä vahvistetussa merkityksessä (yhdistetyt asiat 23/63, 24/63 ja 52/63, Usines Émile Henricot ym. v. korkea viranomainen, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.12.1963, Kok. 1963, s. 439 ja asia 54/65, Compagnie des forges de Châtillon, Cemmentry et Neuves Maisons v. korkea viranomainen, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 16.6.1966, Kok. 1966, s. 265) ja koska nämä tiedonannot eivät myöskään sisältäneet sellaisia yksityiskohtaisia tietoja, joiden avulla tällainen päätös olisi voitu tunnistaa ja sen tarkka sisältö selvittää, tiedonannoilla ei ole annettu kantajille mahdollisuutta käyttää kanneoikeuttaan (asia 76/79, Könecke v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.3.1980, Kok. 1980, s. 665). Tämän vuoksi määräaika kumoamiskanteen nostamiselle ei ole voinut kantajien osalta alkaa 30.4.1991, jolloin kantajat ovat saaneet tiedon 24.4.1991 päivätystä DAFSE:n toisesta kirjeestä.

44 Tämän vuoksi kantajat katsovat, että ainoastaan 10.7.1991 päivättyä komission kirjettä, joka on annettu kantajille tiedoksi 30.7.1991, voidaan oikeudellisesti pitää

päätöksenä. Syynä tähän on ensiksi se, että ainoastaan tässä kirjeessä komissio on selittänyt katsovansa, että 423 853 516 PTE:n määrään ei voitu antaa tukea, ja toiseksi se, että tämän ratkaisun tueksi komissio on esittänyt perustelunsa (1 ja 2 kohdat) viittaamalla kantajana olevan Stec-nimisen yrityksen luona suoritettuihin tarkastuksiin ja sen tuloksiin sekä kansallisten viranomaisten kanssa pidettyyn kokoukseen ja näiden esittämiin huomautuksiin (3 kohta), ennen kuin se ilmoitti, että se oli päättänyt tämän vuoksi pienentää ESR:n tukea 437 452 918 PTE:ksi (4 kohta). Kantajat katsovat, että koska kyseessä oli päätöksenluonteinen asiakirja, 10.7.1991 päivätty kirje ei voinut olla luonteeltaan vain vahvistava, sillä vahvistavan asiakirjan edellytyksenä on, että on olemassa sitä edeltävä päätös, jota tässä tapauksessa ei ollut.

45 Tämän vuoksi käsiteltävänä olevat, 10.10.1991 nostetut kanteet oli nostettu määräajassa, siltä osin kuin ne koskevat sitä ainoaa asiakirjaa, jota vastaan tässä tapauksessa on mahdollista nostaa kanne.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

46 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että 18.3. ja 24.4.1991 päivätyillä kirjeillä, jotka DAFSE oli lähettänyt kantajille, kantajat ovat 30.4.1991, jolloin edellä mainittu 24.4.1991 päivätty DAFSE:n kirje oli saapunut, saaneet haltuunsa 14.2.1991 päivätyn komission kirjeen, ja ovat näin saaneet tiedon yhtäältä komission päätöksestä, jolla ESR:n tukea pienennettiin ja kieltäydyttiin maksamasta tuen loppuosaa, ja toisaalta tämän päätöksen kantajia koskevista vaikutuksista, jotka toimivaltainen kansallinen viranomainen oli ilmoittanut edellä mainituissa 18.3. ja 24.4.1991 päivätyissä kirjeissä.

47 Tämän osalta on syytä palauttaa mieleen yhtäältä se, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti päätöksen mitättömyyttä arvioidaan ottaen huo-

mioon sen sisältö ja sen vaikutukset (asia T-36/92, SFEI ym. v. komissio, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määräys 30.11.1992, Kok. 1992, s. II-2479, 23 kohta; asia C-39/93, SFEI ym. v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 16.6.1994, Kok. 1994, s. I-2681, 26 kohdasta alkaen; asia T-3/93, Air France v. komissio, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 24.3.1994, Kok. 1994, s. II-121, 57—59 kohta); toisaalta on syytä muistaa, että ESR:n erityisellä tehtäväalueella ESR:n tuen pienentämistä koskevat päätökset voidaan antaa tiedoksi yksinkertaisesti komission pääosasto V:n kirjeellä (asia T-446/93, Frinil v. komissio, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määräys 20.6.1994, ei ole julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 29 ja 32 kohta). Tämän vuoksi se seikka, että riidanalaiselle päätökselle ei ole annettu muita oikeudellisia muotoja kuin sitä koskevat tiedoksiantoasiakirjat (pääosasto V:n erään yksikön päällikön DAFSE:lle lähettämä 14.2.1991 päivätty kirje ja 24.4.1991 päivätty DAFSE:n kantajille lähettämä kirje, johon ensiksi mainittu kirje oli liitetty), ei aiheuta sitä, että päätöksen voitaisiin katsoa olevan mitätön. Näissä olosuhteissa kantajien oikeudelliseen asemaan on vaikuttanut kantajien 30.4.1991 saama tieto siitä, että niiden oikeus saada loppuosa hankkeilleen myönnetystä ESR:n tuesta hylättiin ja kantajat velvoitettiin palauttamaan tältä osin liikaa maksetut rahamäärät; siten kantajat eivät ole voineet väittää, että päätös, jolla on tällaisia oikeusvaikutuksia, on mitätön, vaan kantajat ovat voineet ainoastaan kiistää päätöksen laillisuuden sen oikeusvaikutusten poistamiseksi.

48 Näin ollen on syytä tarkastella, oliko kantajien mahdollista nostaa kanne asianmukaisesti komission päätöksen perusteella, sellaisena kuin se on saatettu kantajien tietoon 30.4.1991.

49 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että perustamissopimuksen 173 artiklan kolmannen kohdan osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut (asia 236/86, Dillinger v. komissio, tuomio 6.7.1988, Kok. 1988, s. 3671, 14 kohta; katso myös yhteisöjen tuomioistuimen tuomio edellä mainitussa asiassa Könecke v. komissio; asia 59/84, Tezi Textiel v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.3.1986, Kok. 1986, s. 887 ja asia T-465/93, Consorzio gruppo di azione locale Murgia Messapica v. komissio, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 19.5.1994, Kok. 1994, s. II-361, 29 kohta), että jos säädöstä ei julkaista tai anneta tiedoksi, on sen, joka on saanut tiedon itseään koskevasta säädöksestä, pyydettävä koko tekstiä kohtuullisessa ajassa, mutta jos tästä

poikkeuksesta ei muuta johdu, määräaika kanteen nostamiseksi alkaa kulua vasta siitä, kun kolmannella osapuolella, jota asia koskee, on tiedossaan säädöksen tarkka sisältö ja perustelut siten, että kolmas kykenee hyödyntämään kanneoikeuttaan.

50 Tässä asiassa on johdonmukaista se, että vaikka 14.2.1991 päivättyyn kirjeeseen sisältyi sellaisia seikkoja, joiden perusteella on mahdollista tunnistaa päätöksen olemassaolo ja sen abstraktit ja yleiset perustelut ("palvelujen suorittamista koskevien useiden sopimusten olemassaolo" — "tarkastuskäynnit ..."), siihen ei sisältynyt tarkkoja perusteluja sen hyväksymisestä kantajien osalta. Näin ollen heti vastaanotettuaan 30.4.1991 DAFSE:n 24.4.1991 päivätyn kirjeen kantajat pyysivät 14.5.1991 päivätyllä DAFSE:lle osoitetulla kirjeellä ja 17.5.1991 päivätyllä komissiolle osoitetulla kirjeellä saada tietää päätöksen, jolla tuen loppuosan maksamisesta kieltäydyttiin, täsmälliset perustelut. Kantajat saivat tiedon perusteluista vasta 30.7.1991, jolloin DAFSE antoi kantajille tiedoksi edellä mainitun 10.7.1991 päivätyn komission kirjeen. Tässä kirjeessä selvitettiin tarkasti ESR:n yksiköiden suorittamat tarkastukset ja ilmoitettiin erityisesti, että nämä tarkastukset oli aloitettu kantajana olevan STEC-nimisen yrityksen luona, missä oli todettu puutteellisesti perusteltujen, palvelujen suorittamista koskevien sopimuksien olemassaolo ja se, että kärsityt tappiot oli arvioitu liian suureksi, ja tämän vuoksi tarkastukset oli ulotettu kaikkiin riidanalaisessa hakemuksessa esitettyihin menoihin. Lopuksi tässä kirjeessä todettiin, että ESR:n tuen osalta oli olemassa 71 454 000 PTE:n suuruinen takaisinmaksettava osuus. Kantajat ovat siten edellä mainitulla, 10.7.1991 päivätyllä kirjeellä saaneet 30.7.1991 riittävän tiedon komission sen päätöksen perusteluista, jolla kieltäydyttiin maksamasta tuen loppuosaa, joten ne ovat kyenneet asianmukaisesti nostamaan kanteen päätöstä vastaan.

51 Tämän vuoksi on todettava, että kanne komission päätöksen, sellaisena kuin se on 10.7.1991 päivätyssä kirjeessä, kumoamiseksi on pantu vireille kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantajat ovat saanut päätöksestä tiedon. Kanne on siten otettava tutkittavaksi.

Vaatimuksen, joka koskee komission velvoittamista maksamaan tuen loppuosa, tutkittavaksi ottaminen

Tiivistelmä asianosaisten esittämistä perusteluista

52 Komission mukaan kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee komission velvoittamista maksamaan ESR:n tuen loppuosa. Komissio korostaa, että sen velvoittaminen maksamaan tietty rahamäärä kumoamiskanteen yhteydessä olisi perusteltavissa ainoastaan, jos kyseessä olisi menetyksen ja vahingon korvaaminen. Koska kantajat eivät ole esittäneet tällaista väitettä, niiden vaatimus merkitsee sitä, että yhteisöjen tuomioistuin asettuisi komission sijaan ja määräisi tämän maksamaan tuen loppuosan, vaikka sillä ei ole tällaista toimivaltaa perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisesti; tätä artiklaa sovellettaessa päätös voidaan ainoastaan kumota.

53 Kantajat jättävät yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkittavaksi, mikä on sen toimivallan laajuus tutkia kantajien vaatimus, joka koskee komission velvoittamista maksamaan tuen loppuosa riidanalaiselle hankkeelle.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

54 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin palauttaa mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimille ei kuulu määräysten antaminen toimielimille tai asettuminen niiden sijaan (ks. asia T-19/90, Von Hoessle v. tilintarkastustuomioistuin, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 11.7.1991, Kok. 1991, s. II-615, 30 kohta) laillisuusvalvontaa suorittaessaan ja että kyseisen hallintoelimen on toteutettava kumoamiskanteen johdosta annetun tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet (ks. asia 53/85, AKZO v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 24.6.1986, Kok. 1986, s. 1965 ja asia T-43/92, Dunlop v. komissio, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 7.7.1994, Kok. s. II-441, 181 kohta).

55 Tämän vuoksi kantajien vaatimusta komission velvoittamiseksi maksamaan tuen loppuosa, jonka maksamisesta riidanalaisella päätöksellä olisi laittomasti kieltäydytty, ei voida ottaa tutkittavaksi.

Pääasian ratkaisu

56 Kantajat esittävät neljä perustetta komission päätöksen, sellaisena kuin se on 10.7.1991 päivätyssä kirjeessä, laittomuudelle; perusteet koskevat laillisuus- ja luottamuksensuojaperiaatteen rikkomista, olennaisen menettelymääräyksen ja asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa ja 7 artiklan 2 kohdassa säädettyjen menettelysääntöjen rikkomista sekä ESR:n hallintoa koskevien sääntöjen rikkomista, erityisesti asetuksen N:o 2950/83 1 artiklan ja 5 artiklan 4 kohdan rikkomista.

57 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tässä tapauksessa on ensiksi tarkasteltava olennaisen menettelymääräyksen rikkomista koskevaa perustetta, joka tässä tapauksessa liittyy siihen, että asiassa ei ole noudatettu edellä tarkoitettuja, asetuksessa N:o 2950/83 säädettyjä menettelysääntöjä, erityisesti niitä, joista on säädetty 6 artiklan 1 kohdassa.

Asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädettyjen menettelysääntöjen rikkominen

Tiivistelmä asianosaisten esittämistä perusteluista

58 Kantajien mukaan riidanalainen päätös, sellaisena kuin se on 10.7.1991 päivätyssä kirjeessä, on kumottava olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen vuoksi, koska ei ole noudatettu asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädettyä

menettelyä, jonka mukaan ennen kuin komissio tekee ESR:n tuen lykkäämistä, peruuttamista tai pienentämistä koskevan päätöksen, sen on varattava jäsenvaltiolle, jota asia koskee, tilaisuus esittää huomautuksensa.

59 Kantajat korostavat, että kansallisten viranomaisten huomautusten esittämistä ei pidä sekoittaa mahdollisiin huomautuksiin, joita asianomaisen valtion kansalliset viranomaiset voivat esittää komission ja kansallisten yksiköiden välisissä muissa yhteyksissä komission suorittamien tarkastusten aikana. Kantajat vakuuttavat, että hakemukseen nro 860012/P1, sellaisena kuin se on DAFSE:n arkistossa, ei sisälly mitään asiakirjaa, jossa komissio kehottaisi tätä kansallista toimielintä esittämään huomautuksia kyseiselle hankkeelle myönnetyn ESR:n tuen pienentämisen perusteista, tai asiakirjaa, joka koskisi komission yksiköiden ja kansallisten viranomaisten välistä kokousta, johon kuitenkin viitataan 10.7.1991 päivätyssä kirjeessä.

60 Lopuksi kantajat korostavat, että tämä menettelyllistä puutetta koskeva väite on otettava tutkittavaksi yhteisöjen tuomioistuimen tässä kysymyksessä omaksuman oikeuskäytännön mukaisesti (asia C-291/89, Interhotel v. komissio, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2257 ja edellä mainittu asia Oliveira v. komissio).

61 Komissio korostaa, että asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa ei säädetä mistään erityisestä menettelystä asianomaisen jäsenvaltion kuulemiseksi, vaan ainoastaan velvollisuudesta varata sille tilaisuus esittää huomautuksensa. Vaikka tässä tapauksessa DAFSE:n arkistoissa ei ole todisteita kesäkuussa 1988 pidetyistä kokouksista, mistä komissio ei voi olla vastuussa, komissio on varannut useita kertoja jäsenvaltiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa, erityisesti

tarkastuskäyntien aikana, jolloin komission virkamiesten mukana on aina ollut DAFSE:n asiasta vastuussa olevia henkilöitä, ja lukuisten kokouksien aikana, joita Lissabonissa on pidetty tarkastuskäyntien tuloksista keskustelemiseksi, ja lisäksi komission varapuheenjohtajan ja Portugalin työvoima- ja sosiaaliturvaministerin välisten korkean tason yhteyksien aikana. Vastaaja viittaa tältä osin Lissabonissa 27.10.—3. 11.1986, 28.9.—2.10.1987 ja 26.—29.7.1988 suoritettuihin tarkastuksiin, joista komissio on laatinut vastineen liitteisiin 3, 6, 12 ja 13 sisältyvät kertomukset, sekä kahteen kokoukseen, jotka pidettiin Brysselissä kesäkuussa 1988 Portugalin työvoima- ja sosiaaliturvaministerin ja komission varapuheenjohtajan välillä ja Lissabonissa 26.6.1988 komission edustajien ja Portugalin viranomaisten välillä ja joihin viitataan komission vastineen liitteissä 12 ja 14 olevissa asiakirjoissa.

62 Komissio katsoo, että kantajien väitettä tällaisesta menettelyllisestä puutteesta ei voida missään tapauksessa ottaa tutkittavaksi; ainoastaan jäsenvaltio, jota asia koskee, voi vedota tähän, ja viimeksi mainittu on luopunut tästä oikeudesta hyväksyessään ESR:n tuen pienentämistä koskevan päätöksen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

63 Siltä osin kuin kyse on käsiteltävänä olevan perusteen tutkittavaksi ottamisesta, jonka edellytyksien komissio katsoo puuttuvan, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajien oikeutta saada tämä peruste tutkituksi ei voida kiistää. Oikeuskäytännön (katso edellä mainitut asiat Oliveira v. komissio, 17 ja 18 kohta ja Interhotel v. komissio, 14 kohta) mukaan luonnollisilla ja oikeushenkilöillä on laillinen intressi saattaa yhteisöjen tuomioistuimen tutkittavaksi asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn menettelyn noudattamatta jättäminen, sillä tämä rikkomus on saattanut vaikuttaa tätä henkilöä koskevien riidanalaisten päätösten laillisuuteen. On syytä lisätä, että edellä tarkoitetusta oikeuskäytännöstä käy joka tapauksessa ilmi, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat omasta aloitteestaan tutkia olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen.

64 Käsiteltävänä olevan perusteen hyväksyttävyyden osalta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin palauttaa mieleen, että asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos ESR:n tukea ei käytetä hyväksymispäätöksessä määrättyjen edellytysten mukaisesti, komissio voi pienentää tukea varattuaan jäsenvaltiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa.

65 Lisäksi on syytä korostaa, että jäsenvaltioille varattava tilaisuus esittää huomautuksensa sekä tuen pienentämisestä että pienentämisen määrästä ennen kuin tuen pienentämistä koskeva lopullinen päätös hyväksytään, on olennainen menettelymääräys, jonka noudattamatta jättämisestä aiheutuu päätöksen pätemättömyys (ks. edellä mainittu asia Interhotel v. komissio, 17 kohta; asia C-157/90, Infortec v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 4.6.1992, Kok. 1992, s. I-3525, 20 kohta; asia C-199/91, Foyer culturel du Sart-Tilman v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 25.5.1993, Kok. 1993, s. I-2667, 34 kohta ja viimeksi asia T-450/93, Lisrestal ym. v. komissio, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 6.12.1994, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 40 ja 47 kohta).

66 Tämän vuoksi, koska kyseessä on olennainen menettelymääräys, jäsenvaltion on esitettävä huomautuksensa ennen kuin tehdään päätös ESR:n tuen pienentämisestä, ja huomautusten esittäminen on voitava todeta luotettavasti ja riittävän selvästi, minkä vuoksi huomautusten esittämistä ei voida näyttää toteen olettaman avulla.

67 Jotta voitaisiin arvioida, onko tässä tapauksessa noudatettu näitä edellytyksiä, on tarkasteltava komission Portugalissa 27.10.—3.11.1986, 28.9.—2.10.1987 ja 26.—29.7.1988 suorittamien tarkastuskäyntien tarkoitusta ja sisältöä sekä niiden kokousten tarkoitusta ja sisältöä, joihin komissio viittaa ja jotka pidettiin

kesäkuussa 1988 komission toimivaltaisen jäsenen ja Portugalin työvoima- ja sosiaaliturvaministerin välillä Brysselissä sekä komission edustajien ja Portugalin viranomaisten välillä Lissabonissa.

68 Tämän osalta on syytä todeta, että Lissabonissa 27.10.—3.11.1986 suoritettu tarkastuskäynti on tehty ennen hakemukseen nro 860012/P1 perustuvaa, 31.7.1987 esitettyä (komissio on ilmoittanut kyseisen päivämäärän vastauksena ensimmäisen oikeusasteen *tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen*) pyyntöä tuen loppuosan maksamiseksi; toisaalta komission yksiköt toteavat vastineen liitteessä 3 olevassa kertomuksessaan ainoastaan sen, että ensinnäkin ennakkoarvio menojen käytöstä perustui toisinaan liian runsaille oletuksille ja toiseksi yrityksissä tapahtuvassa käytännön koulutuksessa pyrittiin selvästi samastamaan koulutus tuotantoon ja että ESR:n olisi tarpeen vahvistaa vaatimusta koulutustoimien itsenäisestä luonteesta ja ESR:n tuki olisi keskitettävä sinne, missä on todellista tarvetta koulutukseen. Komission toimivaltaisten yksiköiden tarkastuskäynnistä laatimassa kertomuksessa ei sen sijaan ole mainintaa Portugalin viranomaisten mahdollisesti esittämistä huomautuksista, jotka koskisivat kertomuksen lopputuloksia tai ESR:n tuen mahdollista pienentämistä.

69 Komission yksiköiden Lissabonissa 28.9.—2.10.1987 suorittaman tarkastuskäynnin osalta on varmaa, että Portugalin yleisen taloustarkastusviraston edustaja oli tarkkailijana komission edustajan mukana. Tarkastuksesta laaditun, vastineen liitteessä 6 olevan kertomuksen mukaan tämän tarkastuksen aikana on todettu, että ennen kuin tuen loppuosa voitiin maksaa, oli annettava täydentäviä tietoja, ja kansallisia viranomaisia kehotettiin noudattamaan kaikkien hakemusten osalta niiden hakemusten mallia, joissa tuen loppuosan maksamista koskevat pyynnöt oli parhaiten esitetty. Tässäkään tapauksessa tarkastuskertomuksessa ei ole mainintaa mistään Portugalin viranomaisten esittämistä ESR:n tuen pienentämistä koskevista huomautuksista.

70 Lissabonissa 26.—29.7.1988 suoritetun tarkastuskäynnin osalta komission yksiköt huomauttavat vastineen liitteessä 12 olevassa kertomuksessaan, että ehdotusta tuen loppuosan maksamisesta ei ollut vielä tehty menoissa ilmenneiden epäselvyyksien ja koulutuksen korkeiden oppilaskohtaisten kustannusten vuoksi ja että sen arvioiminen, voidaanko menoihin antaa tukea, ei ollut tavanomaiseen tapaan mahdollista sopimusten voimassaoloon ja luonteeseen liittyvien syiden vuoksi; komission yksiköt katsovat, että esitetyt menot eivät olleet riittävästi perusteltuja kirjanpidollisesti eivätkä koulutusta koskevan varainhoidon tasapainon kannalta. Tässä tarkastuskertomuksessa selvitetään myös Stec-nimisessä yrityksessä tehdyt tarkastukset ja näiden tarkastusten perusteella tehty kulujen uudelleenarviointi, jonka vuoksi niiden menojen määrä, joihin tukea voitiin antaa, alennettiin 56 prosenttiin pyydetystä määrästä. Lopuksi komission yksiköt katsovat tässä samassa kertomuksessa, että jotta voitaisiin ottaa huomioon hakemukseen yhdistettyjen useiden hakemuksien erilaiset tilanteet ja koulutustoimien aloittamisvaikeudet Portugalissa, vaikutti asianmukaiselta luopua palauttamistoimista, vaikka olisi ollut mahdollista pyytää hakemuksen nro 860012/P1 tehnyttä palauttamaan 71 454 000 PTE, sillä ennakko, joka suoritettiin hakemusta hyväksyttäessä, riitti kattamaan aiheutuneet menot, ja asian käsittely oli asianmukaista päättää maksamatta tuen loppuosaa. Siten vaikka tästä kertomuksesta käy ilmi, että komissio aikoi mahdollisesti pienentää ESR:n tukea edellä mainituissa olosuhteissa, siitä ei ilmene, että Portugalin viranomaiset ovat voineet esittää huomautuksensa kysymyksestä. Tätä tukee 12.8.1988 päivätty asiakirja nro XX/42/88, joka on vastineen liitteessä 13 ja joka koskee samaa 26.—29.7.1988 suoritettua tarkastuskäyntiä. Tässä asiakirjassa, johon sisältyy kertomus samasta Portugalissa 26.—29.7.1988 suoritetusta tarkastuskäynnistä, komissio ilmoittaa, että ESR:lla oli vastedes käytössään varainhoitoa koskevat ja muut kirjanpitoasiakirjat, jotka olivat tarpeen sellaisen päätöksen tekemiseksi, jossa otetaan huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat, ja että hakemukset aiottiin nyt tutkia uudelleen yhdenmukaisia perusteita noudattaen, ja komissio toivoo, että hakemukseen perustuvat suoritukset voitaisiin täyttää pikaisesti; koska komissio ei siten ollut tehnyt lopullista ratkaisua, kansalliset viranomaiset eivät ole voineet esittää huomautuksiaan ESR:n tuen pienentämisestä eivätkä pienentämisen määrästä.

71 Edellä esitetystä ilmenee, että sitä olennaista menettelymääräystä, jonka mukaan jäsenvaltiolle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus esittää huomautuksensa ennen kuin ESR:n tukea pienennetään, ei ole voitu noudattaa komission yksiköiden

Lissabonissa 27.10.—3.11.1986, 28.9.—2.10.1987 ja 26.—29.7.1988 suorittamien tarkastuskäyntien aikana.

72 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa niiden kahden kesäkuussa 1988 pidetyn kokouksen osalta, joihin komissio viittaa, että ensimmäinen kokouksista pidettiin komission mukaan Lissabonissa komission edustajien ja Portugalin viranomaisten välillä, kuten ilmenee kertomuksesta, joka on laadittu edellä mainitusta 29.—26.7.1988 suoritetusta tarkastuskäynnistä ja joka on komission vastineen liitteessä 12. Kuten jo on mainittu (katso edellä 70 kohta), tästä kertomuksesta ei ilmene, että Portugalin viranomaiset olisivat voineet esittää huomautuksensa riidanalaisen ESR:n tuen pienentämisestä tai pienentämisen tarkasta määrästä. Toiseen edellä mainituista kokouksista osallistui komission toimivaltainen jäsen ja Portugalin työvoima- ja sosiaaliturvaministeri, ja tämän osalta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kokouksen johdosta annettiin 27.6.1988 päivätty komission ilmoitus, joka oli osoitettu Portugalin pysyvälle edustustolle ja joka kuului seuraavasti: "Ministerinne ja komission varapuheenjohtajan välillä viime viikolla pidetyn neuvottelun tuloksena ilmoitetaan jäljempänä 54 hakemuksen joukosta niiden 9 hakemuksen tunnistenumero, joiden osalta komission mukaan on suoritettava tarkastuksia paikan päällä ja/tai vastattava täydentäviin kysymyksiin, jotka komissio on teille esittänyt tai esittää". Lueteltujen hakemusten joukossa on kantajia koskeva hakemus nro 860012/P1. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että jos tämän hakemuksen osalta oli tarpeen suorittaa tarkastuksia paikan päällä ja/tai komission oli esitettävä sitä koskevia täydentäviä kysymyksiä, komissio ei kyseisenä päivänä voinut olla jo tehnyt ESR:n tuen pienentämistä koskevaa päätöstä, josta kansalliset viranomaiset olisivat voineet esittää huomautuksensa.

73 Lisäksi tämän saman kokouksen, johon komissio viittaa, jälkeen annettiin 19.10.1988 komission varapuheenjohtaja Marinin kabinetin ilmoitus, joka annettiin komission pääosasto V:n johtajan tiedoksi ja joka kuului seuraavasti:

"Asia: Hakemuksiin 860012/P1, 860288/P1, 860003/P3 ja 86084/P3 perustuvien suorituksien täyttäminen

Vastaanotettuaan otsikossa mainittuihin hakemuksiin liittyvät tarkastuskäyntikertomukset ja ottaen huomioon ratkaisuehdotuksen, jonka komissio (Marin, pääosasto XX ja pääosasto V) on tehnyt vastaavien hakemusten osalta Portugalin viranomaisille kesäkuussa pidettyjen neuvottelujen aikana, kabinetti hyväksyy mainittuun kertomukseen sisältyvät ehdotukset. Pyydän teitä tämän vuoksi panemaan viipymättä täytäntöön vastaavat vapautus- ja maksumääräykset (860003/P3)".

74 Tästä ilmoituksesta käy ilmi, että vaikka oletettaisiin siinä mainittujen neuvottelujen johtaneen ESR:n tuen pienentämiseen, komission ehdottama pienentäminen koski ilmoituksen mukaan ainoastaan vastaavia hakemuksia eikä kantajien hakemusta, joten myöskään tämän perusteella ei voida vahvistaa sitä, että jäsenvaltio, jota asia koskee, olisi voinut esittää huomautuksensa hakemukseen nro 860012/P1 sisältyville toimille myönnetyn ESR:n tuen pienentämisestä tai pienentämisen määrästä.

75 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi, että Portugalin ministerin ja komission varapuheenjohtajan neuvottelujen tuloksena syntynyt poliittinen kompromissi ei voi missään tapauksessa korvata riidanalaista, asetuksessa N:o 2950/83 täsmällisesti säädettyä menettelyä, sellaisena kuin sitä on tulkittu yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä mainitussa oikeuskäytännössä.

76 Muita kantajien esittämiä menettelyllisiä puutteita tai muita kantajien kumoamiselle esittämiä perusteita ei ole tarpeen tutkia, sillä kaiken edellä esitetyn perusteella komission ei voida katsoa noudattaneen velvollisuuttaan varata jäsenvaltiolle, jota asia koskee, tilaisuus esittää huomautuksensa asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti ennen riidanalaisen ESR:n tuen pienentämistä koskevan päätöksen tekemistä, ja tämän vuoksi päätös on kumottava.

Oikeudenkäyntikulut

77 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 21 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt tämän asian olennaisilta osin ja kantajat ovat vaatineet komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, komissio on velvoitettava korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Komission päätös, jolla ammatillista koulutusta Portugalissa koskevalle hankkeelle nro 860012/P1 myönnettyä Euroopan sosiaalirahaston tukea pienennetään, kumotaan.

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Komissio velvoitetaan korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

Cruz Vilaça Kirschner Kalogeropoulos

Julistettiin Luxemburgissa 7 päivänä maaliskuuta 1995.

Kirjaaja

H. Jung

Presidentti

J. L. Cruz Vilaça